

Samplen, inverteren, kopiëren - geluidskunst samen met grafiek in *There is A Storm, Copy That*

FEATURE — Floor van Luijk

Geluidskunst en grafiek delen dezelfde methodes (samplen, inverteren, *plunderphonics*) maar heel vaak zie je ze niet samen. Het multidisciplinaire programma *There is a Storm, Copy That* van het vernieuwde Frans Masereel Centrum en de Antwerpse cultplatenzaak Morbus Gravius brengt daar verandering in. Wat kan grafiek van muziek leren en andersom?

Van het Frans Masereel Centrum hoorde men de laatste jaren weinig. Niet gek aangezien het centrum zich met haar grafische werkplaatsen vooral richt op het uitgebreide residentieprogramma. Werkend vanuit Kasterlee –een klein uur rijden vanuit Antwerpen – ambieert het geen plek in de schijnwerpers. Aan die stilte komt nu een einde: op 9 februari opent een nieuwe ruimte pal naast het koepelvormige hoofdgebouw. Dan kan het Frans Masereel Centrum (FMC) na twee jaar verbouwing weer op volle toeren gaan draaien. Tegelijk heeft het FMC heel februari het Antwerp Art Pavilion (AAP) ter beschikking, een tentoonstellingsruimte in hartje Antwerpen.

Die stilte wordt niet alleen figuurlijk, maar ook letterlijk doorbroken. Met het programma *There is a Storm, Copy That*. richt het FMC zich namelijk op de marge waar grafiek en geluidskunst overlappen. Doelgroep? Kunstenaars, ontwerpers en geobsedeerde vinylfanaten. Om die laatsten aan te spreken werkte het FMC samen met de van cultplatenboer Fré de Vos. Sinds tweeënhalp jaar biedt hij met Morbus Gravis een podium aan lokale en internationale auditieve onderstromen. Voor de gelegenheid spreek ik met Fré de Vos, en FMC directeur Sofie Dederen.

—Floor van Luijk

Sofie, laten we het eerst even hebben over de nieuwbouw, wat gaat daar precies gebeuren?

—Sofie Dederen

Het FMC heeft een aantal kleinere en grotere gebouwtjes, daarnaast staat nu een nieuw koepelvormig paviljoen met vier armen in een stervorm. Die vorm laat ons toe het paviljoen heel flexibel in te nemen. We hebben ervoor gezorgd dat zoveel mogelijk in het gebouw op wielen staat,

afhankelijk van het project kunnen we dus alles aanpassen. We gaan daarmee de komende tijd experimenteren. Eerst gaan de kantoren en digitale ateliers in de nieuwbouw, zodat we het gebouw kunnen leren kennen. Op 4 maart beginnen de eerste residenten. De ruimte zal dan deels als atelier en werkplek gebruikt worden. Ook gaat deze functioneren als tentoonstellingsruimte, de presentaties zullen samenhangen met ons eigen programma. De afgelopen tijd hebben we weinig residenten gehad. We zaten steeds in verbouwingsfasen waardoor we weinig konden doen. Het heeft eventjes geduurd maar nu staat het gebouw er, de bouw is fantastisch verlopen.

—Floor van Luijk

Jullie programma in het Antwerp Art Pavilion heet *There is a Storm, Copy That*. Wat gaan jullie precies doen?

—Sofie Dederen

We hebben een programma van vier dagen geluidspresentaties, dat programma is opgezet door Fré de Vos en gaat door in de kelder van het paviljoen. Verder organiseren we masterclasses, workshops en portfoliodagen. Die masterclasses worden ingeleid door lezingen, bijvoorbeeld van Peter Fengler, van De Player uit Rotterdam en Boris Van den Eynden en Gerhard Herman. In de namiddag zijn er dan workshops in risoprinten, zeefdrukken, etsen, monotypie en het maken van kunstenaarsboeken. Dat is allemaal rond sampling, muziek en drukwerk gecentraliseerd. Verder zijn er nog portfoliodagen. Kunstenaars kunnen hun werk tonen en gesprekken voeren met commentatoren, galeristen en curatoren. Hier gaat het er vooral omdat je als kunstenaar leert spreken over je werk. Deze dagen organiseren we al sinds 2016 samen met kunstplatform Warp uit Sint Nicolaas.

Opening van de uitbreiding van het Frans Massereel Centrum, foto Kristof Vrancken

—Floor van Luijk

Het is dus geen tentoonstelling begrijp ik.

—Sofie Dederen

Nee inderdaad, dat was eerst wel een plan maar daar zijn we eigenlijk bewust vanaf gestapt. Als mensen bij het paviljoen naar binnen kijken zien ze een atelier. In het AAP doen we eigenlijk in het klein wat we normaal altijd bij het FMC doen. Zo is het eigenlijk een beetje een kopie van onze werkplaats in Kasterlee.

—Floor van Luijk

Het programma richt zich op het snijvlak van muziek en grafiek, hoe past dit in het karakter van het FMC?

—Sofie Dederen

Toen ik acht jaar geleden bij het FMC begon had grafiek voor mij een beetje een duf karakter. Kunsthistorisch en –theoretisch werd grafiek vooral als reproductietechniek beschouwd. Ik ben mij daartegen gaan verzetten. Om de zoveel tijd doen we daarom projecten om de ideeën daarover open te breken. Dit project past daarbinnen. Door geluid en grafiek tegenover elkaar te zetten kun je op een andere manier over deze

vormen nadenken. Neem bijvoorbeeld Thorsten Soltau. Zijn muziek maakt hij door veel te samplen, knippen en plakken. De masterclasses zullen gaan over hoe je dat met beeld kunt doen. Zo worden in beide kunstvormen gelijksoortige methodieken gehanteerd. Het idee is dat onder de aandacht te brengen en associaties te creëren die voor kunstenaars nuttig zijn zodat ze bij het maken van nieuw werk op een andere manier kunnen gaan nadenken.

—Fré De Vos

Er is een duidelijke overlap in manier van werken tussen de mensen die ik heb geboekt en grafiek in het algemeen. Een ontwerper en een muzikant gebruiken misschien andere programma's op de computer, maar de methodiek is hetzelfde: samplen, omkeren, inverteren, *plunderphonics*. Men steelt van elkaar, kopieert, parodieert. Het werk van John Duncan is behalve auditief ook visueel, tastbaar en performance. Bijna iedereen die komt optreden zit ook zo tussen alles in. Daarnaast, heel simpel, is het zo dat muziek vaak in eerste instantie beoordeeld wordt op basis van grafiek. Dat grafische is heel belangrijk, men denkt daarover na. Veel artiesten die een plaat uitbrengen zijn soms langer bezig met de artwork dan met de muziek. Als je graag chipjes eet en die zitten in een mottige verpakking dan gooi je die verpakking in de vuilbak en eet je toch de chipjes op. Met muziek ligt dat anders. Er is niets zo frustrerend als een goede plaat met een schijfcover, of een prachtige cover met schijfmuziek.

—Floor van Luijk

Kun je kort iets vertellen over Morbus Gravis?

—Fré De Vos

Aan Morbus Gravis is een maniakale obsessie met muziek voorafgegaan. Als je zoiets begint moet je drijfveer passie zijn, het willen delen van een zekere niche. De niche die bij Morbus Gravis gebracht wordt, is een vorm van kunst die anders niet aan de bak komt in een fysieke platenwinkel, werk dat minder gekend is, iets dat zich onder de radar bevindt en non-conformistisch is, of het nu jazz, punk of hardcore is. Het gaat mij om het metier, het ambacht van de platenboer. Kun je iets over het werk vertellen? Heb je voeling met de plaat? Ik wil contact met mensen, achterhalen wat ze appreciëren. Dat duurt even, maar als ik dat weet komen ze terug en kan ik ze elke keer voeden. Dat vind ik plezierig. Mijn publiek staat daar ook voor open. Zij voeden mij ook met nieuwe kennis, nieuwe ideeën. Die dubbele werking ga je nooit hebben als je met een distributeur werkt.

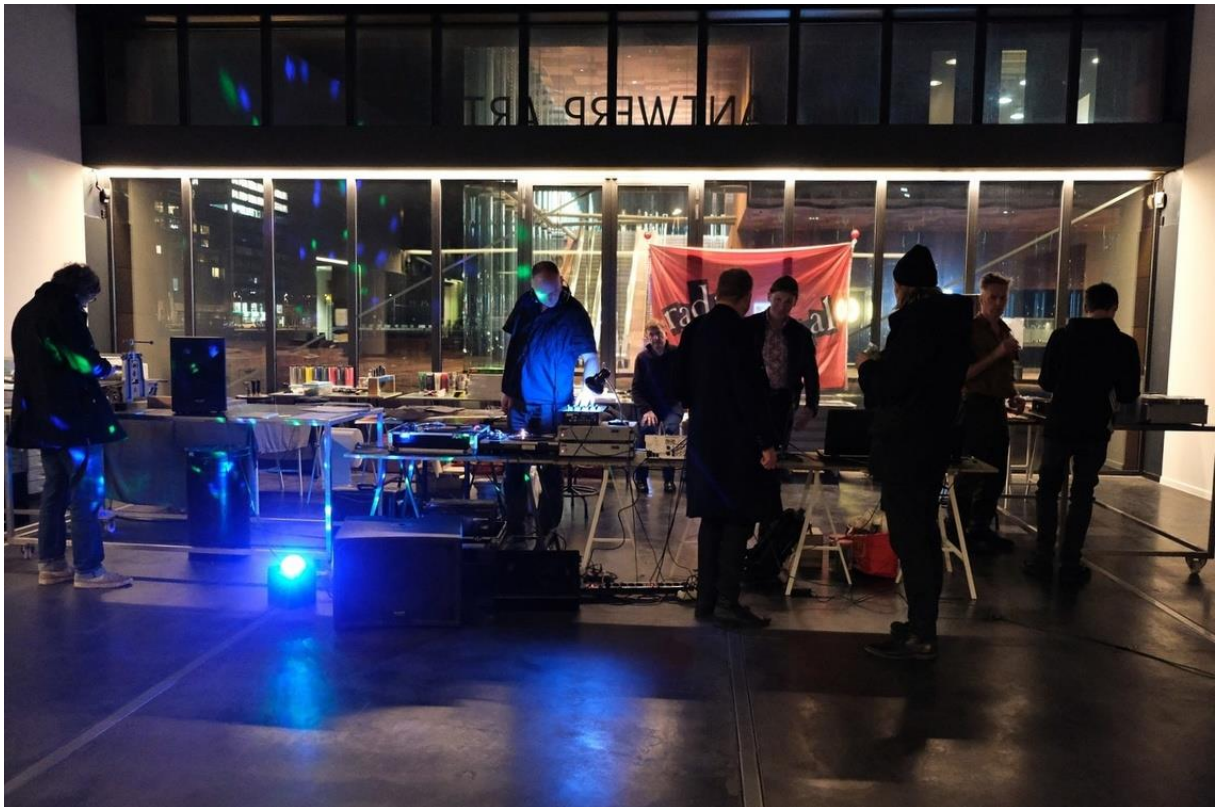
—Floor van Luijk

Wat is de meerwaarde van een fysieke winkel nu je juist makkelijk alles online kunt vinden?

—Fré De Vos

Op het internet kun je alles vinden, dat is allemaal tof. Iedereen is tegenwoordig platenboer. Jij kunt morgen Floor Vinyls oprichten en bij een distributeur platen bestellen. Maar die stuurt aan iedereen dezelfde mail, iedereen bestelt dan dezelfde twintig platen. Wat heb je eraan als iedereen dezelfde platen koopt? Ik kan ook prima van achter m'n bureau werken. Misschien verkoop ik dan meer dan ik nu doe. Dan ben ik heel snel eenzaam en compleet neurotisch. Ik heb niets tegen het internet, maar op zo'n manier werken is niet mijn stijl. Ik houd van een fysieke ruimte, met fysieke objecten en een fysieke verkoper die weet waar het over gaat.

Sofie Dederen: 'Geluid en grafiek hanteren gelijksoortige methodieken. Het idee is dat onder de aandacht te brengen en associaties te creëren die voor kunstenaars nuttig zijn'

Opening van There is A Storm, Copy That

Fien Robbe tijdens opening van There is A Storm, Copy That in het AAP

Eric Von Stroheim tijdens opening There is a Storm, Copy That in het AAP

—Floor van Luijk

Hoe is de samenwerking met het FMC ontstaan?

—Fré De Vos

Het FMC heeft veel mensen op bezoek die ook naar Morbus Gravis komen. Dennis Tyfus bijvoorbeeld, is bij mij vaste klant. Boris Van den Eynden [lees hier een [recent interview met Boris Van den Eynden](#), red.] heeft bij het FMC gezeten en gaat ook als artiest in het AAP optreden. Hij heeft ook mijn T-shirts ontworpen en bij Morbus Gravis live opgetreden. Ik help hem daarnaast bij bepaalde platen die hij wil maken. Zo bestaat er veel overlap. Bij het FMC zijn ze met drukwerk bezig op een heel ambachtelijke manier, dat herken ik ook in de platen die ik binnenhaal, die bestaan soms in heel beperkte oplage en zijn met de hand gemaakt. Dat vind ik fascinerend. Het type mens dat de moeite doet om naar Kasterlee te gaan, is op zoek naar meerwaarde en bereid om daar moeite voor te doen. Mensen die op zo'n manier met grafiek bezig zijn gaan niet naar de Media Markt voor muziek. Die voelen zich meer thuis bij Morbus Gravis.

—Floor van Luijk

Tijdens *There is a Storm, Copy That* komen zeven geluidskunstenaars optreden verspreid over vier avonden. Hoe stel je zo'n programma samen? Wat selecteer je?

—Fré De Vos

Dat is eigenlijk niet gemakkelijk. De helft is lokaal talent, de andere helft is internationaal. Dat lokale is belangrijk. In Vlaanderen is weinig aandacht voor wat onder de radar beweegt. Verder is er rekening mee gehouden dat ze zich niet allemaal op dezelfde manier manifesteren. De één werkt nu voornamelijk met de computer, terwijl de ander juist werkt met concreet geluid.

Fré De Vos: 'Het gaat mij om het metier, het ambacht van de platenboer. Kun je iets over het werk vertellen? Heb je voeling met de plaat? Ik wil contact met mensen, achterhalen wat ze appreciëren'

—Floor van Luijk

Waar kijken jullie het meest naar uit, en wanneer is het geslaagd?

—Sofie Dederen

Lastige vraag! Waar ik naar uitkijk is de lezing van Boris Van den Eynden en Gerard Herman. Lezingen geven zien zij als onderdeel van hun praktijk, dus dat is spannend. Ze vertellen heel begeistert, wat ze precies komen vertellen is nog niet duidelijk maar ik heb er alle vertrouwen in.

—Fré De VosDe grootste internationale naam is John Duncan, hij is echt een fenomeen en inmiddels 65 jaar oud, dus dit is een goede kans om hem nog bezig te zien. Torsten Soltau komt uit Duitsland en volg ik al lang. Zijn ding is het recycleren van bekende werken. Hij knipt ze op, doet er zijn eigen ding mee, en brengt zodoende regelmatig eigen werkjes uit in gelimiteerde oplage, heel erg DIY maar altijd perfect verzorgd. Dat zijn fantastische juweeltjes. De mensen die komen optreden hebben vaak niets ingestudeerd, spelen niet voor de driehonderdste keer een repertoire. Ik ben tevreden als de artiesten content zijn. Het aantal mensen dat in de zaal zit is daar voor mij ondergeschikt aan.

There is A Storm, Copy That. Frans Masereel Centrum & Morbus Gravius in het Antwerpen Art Pavilion, Antwerpen, 02.02.2019 — 24.02.2019